

ורבי יהודה סבר: לא גזרינן.

אמר רב נחמן בר יצחק: מתניתין במסכת בכורות נמי דיקא שהמחלוקת היא בקנס.

דקתני: רבי מאיר אומר: הואיל ונשחט שלא על פי מומחה — אסור.

שמע מינה: קנסא הוא דקא קנים רבי מאיר כדי שלא יתרגל לעשות זאת פעם נוספת.

כי מכך שלא אמר "רבי מאיר אוסר הואיל ולא נשחט על פי מומחה", שאז היה משמעו שנאסר בגלל שלא מועילה בדיקה אחר שחיטה, מוכח שכונת רבי מאיר לומר שקנס הוא שקנסו משום שעבר על דברי חכמים שלא לשוחטו לפני ראה. ואין זה שייך לענין ראיית מומים ביום טוב.

ומסקינן: שמע מינה.

אמי ורדינאה, חזי בוכרא רואה מומי הבכורות דבי נשיאה הוה.

ביומא טבא — לא הוה חזי.

אתו, ואמרו ליה והתלונונו לרבי אמי על כך שאינו רואה מומי בכור ביום טוב.

אמר להו: שפיר קא עביד דלא חזי.

ופרכינן: איני! והא רבי אמי גופיה חזי מומי בכור ביום טוב!

ומשינינן: רבי אמי, כי חזי — מאתמול הוה חזי אם הוא מום קבוע או מום עובר.

כז-ב וביום טוב שיולי קא משויל חיכי הוה עובדא.

שלפעמים אין לכהן זמן בערב יום טוב אלא רק לראות אז את המום. וביום טוב, כשזמנו

פנוי, היה שואל ובודק את הכהן אם הגיע המום הזה מאליו, או שמא הכהן עצמו עשאו, שאז קונסים אותו.

כי הא דההוא גברא, שהיה כהן, דאייתי בוכרא לקמיה דרבא אפניא בערב דמעלי בסמוך לכניסת יומא טבא.

הוה יתיב רבא, וקא חיף וחפף רישיה.

דלי עיניה הרים רבא עיניו וחזייה למומיה של הבכור.

אמר ליה רבא: זיל האידנא לך עתה, ותא ובוא שוב למחר.

כי אתא למחר, אמר שאלו רבא: חיכי הוה עובדא?

אמר ליה: הוה שדיין שערי היו זרוקים שעורים בהך גיסא דהוצא, בצידו האחד של גדר קוצים, והוה איהו הבכור, באידך גיסא, בצידו השני של גדר העצים.

בהדי בזמן דבעי למיכל את השעורים שמעבר לגדר הקוצים, — עייל רישיה מעבר לגדר, ופרטיה וקרע הוצא הקוץ לשפותיה לשפתו של הבכור. והוא מום הפוסל.

אמר ליה רבא: דלמא את גרמת ליה שיושיט ראשו לגדר הקוצים, כיון שאתה הנחת את השעורים מדעת מעבר לגדר הקוצים, כדי שיפול בו מום, ולא תצטרך לעמול בגידולו?!

אמר ליה: לא אני גרמתי לו.

ומבאר הגמרא: ומנא תימרא דגרמא אסור בהטלת מום בבכור?

דתניא: [ויקרא כב] "מום לא יהיה בו".

אין לי אלא שלא יהיה בו מום.

מניין שלא יגרום לו מום על ידי דבר אחר, כגון:

שלא יביא בצק או דבלה ויניח לו על גבי האזן כדי שיבא הכלב ויטלנו —

תלמוד לומר [ויקרא כב] "כל מום".

אמר "מום" ואמר "כל מום". והמילה "כל" באה לרבות גרמא.

מתניתין:

בהמה שמתה ביום טוב, הרי היא מוקצה, ולכן לא יזינה ממקומה.

ומעשה ושאלו את רבי טרפון עליה, אם בהמה שמתה ביום טוב היא מוקצה.

וכן שאלו על החלה שנטמאת ביום טוב, אם היא מוקצה או לאו.⁽¹⁾

ונכנס רבי טרפון לבית המדרש ושאל את החכמים מה דין הנבילה ומהדין החלה הטמאה.

ואמרו לו: לא יזיז ממקומם.

גמרא:

והוינן בה: לימא תנן סתמא במשנתנו דלא כרבי שמעון.

דתניא: רבי שמעון אומר: מחתכין בשבת

את הדלועין לפני הבהמה, ואין בכך משום טירחה.

וכן מחתכין בשבת את הנבלה שהתנבלה אפילו בשבת לפני הכלבים, כדי שיוכלו לאוכלה בקלות.

רבי יהודה אומר: אם לא היתה נבלה מערב שבת — אסורה משום מוקצה.

ואילו משנתנו, שהיא סתם משנה, סוברת כרבי יהודה שהיא מוקצה ולא כרבי שמעון.

ומשנינן: אפילו תימא משנתנו רבי שמעון היא.

כי מודה רבי שמעון דלית ליה מוקצה, כבעלי חיים שהיו בריאים בבין השמשות שמתו ביום טוב, שאסורין משום מוקצה.

ואומרת הגמרא: הניחא למר בר אמרימר משמיה דרבא, דאמר: מודה היה רבי שמעון כבעלי חיים בריאים שמתו בשבת או ביום טוב שאסורין משום מוקצה.

ומה שהתיר רבי שמעון לחתוך בהמה שנתנבלה בשבת או ביום טוב הוא רק בבהמה שהיתה מסוכנת, ודעתו עליה בבין השמשות שתמות ויתנה לכלבים — שפיר יש לומר שמשנתנו רבי שמעון היא, ומדובר בה בבהמה בריאה, ולכן גם לרבי שמעון היא מוקצה.

אלא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא, דאמר: חלוק היה רבי שמעון אפילו כבעלי חיים שמתו, שגם הם מותרים — מאי איכא

1. האכלת החלה הטמאה לכלבו נחשבת למלאכה ביום טוב.

1. רש"י מבאר שאי אפשר להאכיל את החלה הטמאה לכלבו ביום טוב, כי היות ויש מצות ביעור של חלה טמאה בשריפה, הרי אפילו

מתניתין:

משנה זו עוסקת במקח וממכר ביום טוב, גם כאשר לא ניתנים מעות בעד המקח.

א. אין נמנין כמה אנשים יחד על הבהמה לבתחלה לקנותה ביחד ביום טוב ולפסוק את מחירה. לפי שיש בכך איסור של מקח וממכר ביום טוב.

ב. אבל נמנין הם עליה מערב יום טוב, ושוחט אותה הטבח ביום טוב בלא פיסוק דמים, ונותנה להם. ולמחר יפסוק להם את מחיר דמיה.

והם מחלקין את בשרה ביניהם, ללא פיסוק דמים לכל אחד.

גמרא:

והוינן בה: מאי מהו הפירוש במשנה "אין נמנין"?

אמר רב יהודה אמר שמואל: אין פוסקין דמים לבתחלה על הבהמה לקנותה ביום טוב משום מקח וממכר.

והוינן בה: אם אינו פוסק המוכר את דמיה — היכי עביד למחר לקבל את מחיר דמיה?

אמר רב: מביא להם ביום טוב שתי בהמות, ומעמידן זו אצל זו, ואומר: זו כזו. ואוכלים את האחת, ולמחר מעריכים את הבהמה השניה, השווה לה בערכה.

תניא נמי הכי כשמואל: לא יאמר אדם לחברו ביום טוב "הריני נמנה עמך על הבהמה בסלע" או "הריני נמנה עמך על הבהמה בשתיים סלעים". לפי שאסור לפסוק

למימר? כיצד ניתן להעמיד את משנתנו גם לרבי שמעון?

ומשינן: תרגומה העמידה זעירי — בבהמת קדשים, שאינה ראויה לכלבים כשנתנבלה, ולכן לא יזוזה ממקומה, אבל בהמת חולין שמתה מותרת להאכילה לכלבים אפילו אם היתה בריאה בחייה, כי לפי רבי שמעון אין דין מוקצה בדבר הראוי לשימוש אלא שהאדם הקצה אותו מדעתו.

דיקא נמי, דקתני, בהמשך המשנה ששאל רבי טרפון עליה ועל החלה שנטמאת.

ויש לנו לדמותם: מה חלה — דקדישא, אף בהמה — דקדישא.

ומדייקת הגמרא עתה לכוון ההפוך.

אלא טעמא שהנבלה מוקצית משום דקדישא.

הא נבילה דחולין — שריא.

הניחא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא, דאמר חלוק היה רבי שמעון אף בבעלי חיים שמתו, שמתרין — שפיר מותרת נבלת חולין.

אלא למר בר אמימר משמיה דרבא, דאמר: מודה היה רבי שמעון בבעלי חיים בריאים שמתו, שאסורין — מאי איכא למימר? הרי לא לדברי רבי יהודה היא, ולא לדברי רבי שמעון היא, שהרי גם הוא מודה לרבי יהודה בבריאה שאסורה.

ומשינן: הכא במאי עסקינן — בבהמה מסוכנת, ודברי הכל היא.

דמים ביום טוב.

אבל אומר לו: הריני נמנה עמך בבהמה זו למחצה ולשליש ולרביע בבשרה. שבכך אין פסיקת דמים.

מתניתין:

כשאינה נתונה כף המאזניים בטבעת, מוכח לכל שאין הבשר נתון בה לשקילה אלא רק לשמירה.

ואמר רב יהודה אמר שמואל: טבח אומן המתמצא היטב במשקל כל חתיכה, בהרגשת ידו — **אסור לשקול בשר ביד.** לפי שגם זה דרך שקילה הוא.

כח-א **רבי יהודה אומר:** שוקל אדם, טבח המוכר ביום טוב בלי פיסוק דמים, בשר במאזניים, אך אינו שם כנגדו בכף המאזניים השניה מידת משקל כמו שעושה ביום חול, אלא עליו לשנות, ולשוקלו כנגד הכלי שהוא מכיר במשקלו, ומניח אותו על כף המאזניים השנית, או כנגד הקופיץ, שכין גדולה, שמשקלה ידוע לו ומניחה בכף המאזניים השנית.

וחכמים אומרים: אין משגיחין מעיינים בכף מאזנים כל עיקר. והיינו, שאין שוקלים כלל במאזניים ביום טוב.

גמרא:

והוינן בה: מאי האי דאמר התנא "אין משגיחין בכף מאזניים כל עיקר"?

אמר רב יהודה אמר שמואל: אין מניחים את הבשר בכף המאזניים התלויים בגובה, אפילו לא בכדי לשמרו שם מן העכברים, כדי שלא ייראה כאילו הוא שוקלו.

אמר רב אידי בר אבין: זה שאסרו ליתן את הבשר בכף המאזניים אפילו לשומרו, זה רק כשיש מקום לחשד, והוא, דתליא כף המאזניים בתריטא, בטבעת, שבו היא תלויה כשבאים להשתמש בה לשקילה. אבל

ואמר רב יהודה אמר שמואל: טבח אומן אסור לשקול בשר במים. שנותן מים בכלי ובו סימונים לגובה המים, ונותנים את חתיכות הבשר אל תוך הכלי, לפי גובה המים שנשארו, בהתאם לסימונים שבכלי, יודעים את משקל הבשר שניתן לתוך הכלי.

ואמר רב חייא בר אשי: אסור לעשות לנקוב ביום טוב נקב שישמש "בית יד" בבשר כדי שיוכלו לשאת אותו, היות ודבר זה דרך חול הוא, שכך הוא הנוהג שהמוכר עושה בית יד לקונה כדי שיוכל לשאתו. והמקח הרי נאסר ביום טוב, ולכן העושה בית יד כדרך שעושים במקח, נמצא עושה "מעשה חול" ביום טוב.

אמר רבינא: ולנקוב את הבית יד בידא ולא בסכין שרי.

אמר רב הונא: מותר לעשות ביום טוב סימן בבשר.

כי הא דרבה בר רב הונא כשהיה שולח בשר מן השוק לביתו, היה מחתך לה לחתיכת הבשר אתלת קרנתא, בצורת משולש, כדי שלא יחליפו אותה.

רבי חייא ורבי שמעון ברבי כשחלקו ביניהם ביום טוב בשר בהמה שלקחו ביחד — היו שוקלין מנה כנגד מנה, היו משוים